

sobota 12/9, 18:00 hod.

Lysice

zámek

Romantické trio

Irena Troupová

soprán

Michaela Ambrosi

traverso

Jiří Havrlant

kladívkový klavír

Dan Dittrich

recitace

Koncert se koná při příležitosti 190. výročí narození
Marie von Ebner-Eschenbachové.

program

Franz Lachner (1803–1890)

Drei Lieder nach Gedichten von Heinrich Heine / Tři písně na básně Heinricha Heineho pro soprán, flétnu a klavír, op. 34

Der Ball auf dem Kirchhofe / Ples na hřbitově

Nachts in der Kajüte / Noc v kajutě

Wär' ich zu Haus / Kéž doma bych už byl

Johann Nepomuk Hummel (1778–1837)

Sonáta č. 2 G dur pro flétnu a klavír, op. 2

I. Allegro

II. Romance. Poco andante

III. Rondo. Allegro

Le Portrait d'Amour / Portrét Lásky
píseň pro soprán a klavír, op. 48

Kaspar Kummer (1795–1870)

Von dir! / O Tobě!

píseň pro soprán, flétnu a klavír, op. 127

Program doprovází bajky a drobné prózy Marie von Ebner-Eschenbachové v překladu Eleonory Jeřábkové a Jiřího Munzara.

V 19. století bylo zejména ve vyšších společenských vrstvách velice oblíbenou kratochvílí domácí muzicírování v kruhu rodiny či přátel. Pro tyto příležitosti komponovali skladatelé komorní díla, která byla určena někdy tradičnímu, někdy i neobvyklému obsazení. Nejčastějším žánrem byly písně pro sólový hlas s doprovodem klavíru komponované na texty současných básníků. Za vůbec neplodnějšího skladatele písní v dějinách hudby můžeme považovat Franze Schuberta, který je autorem neuvěřitelných více než šesti set písní.

Schubertovým blízkým přítelem a autorem přibližně dvou set písní byl **Franz Lachner**. A byl to právě on, kdo velmi často k tradičnímu obsazení zpěvního hlasu a klavíru ještě přidával jeden melodický nástroj. *Tři básně pro soprán, flétnu a klavír, op. 34*, které otevrou dnešní koncert, nejsou svým obsazením v Lachnerově díle výjimkou. Na titulní straně prvního vydání autor píše, že dílo je určeno zpěvnímu hlasu s doprovodem klavíru a violoncella, to však může být nahrazeno lesním rohem, nebo o oktávu výše znějícími houslemi, anebo, jak tomu bude dnes, flétnou. *Tři básně, op. 34* poprvé vyšly tiskem v roce 1833, skladatel je tedy musel zkomponovat pravděpodobně těsně před třicátým rokem svého života. Texty si skladatel vybral z právě vyšlé sbírky Kniha písní jen o šest let staršího Heinricha Heineho. Franz Lachner není bohužel v dnešní době příliš známým autorem, jeho dílo stojí ve stínu progresivnějších kolegů, zejména Beethovena, Schuberta nebo Schumanna. Komponoval symfonie, opery i komorní hudbu, avšak jeho doménou bylo operní dirigování. Mezi jeho nejvýznamnější působišťe patřila mnichovská opera, kde setrval přibližně čtvrt století. V roce 1864 byl však kvůli zákulisním intrikám poslán do předčasného důchodu a na jeho místo byl dosazen mladší a dravější Hans von Bülow.

Autorem, od kterého na dnešním koncertě uslyšíme hned dvě velmi rozdílné skladby, je bratislavský rodák **Johann Nepomuk Hummel**. Když bylo Johannu Nepomukovi osm let, přestěhovala se rodina do Vídně, a jelikož byl zázračně nadaným dítětem, první cesta jeho otce vedla za Wolfgangem Amadeemem Mozartem s prosbou, zda by jeho syna nevyučoval. Mozart se o mladém chlapci vyjádřil velmi pochvalně a dával mu hodiny klavíru celé dva roky. Poté doporučil Mozart Hummelovu otci, aby vyrazil po Evropě na turné. Po úspěšných koncertech v Praze, Drážďanech, Hannoveru a Edinburghu se na čtyři roky usadili v Londýně, kde mladý Hummel navštěvoval lekce u slavného italského klavírního virtuosa, skladatele a pedagoga Muzia Clementiho. Kromě klavírní hry pravděpodobně studoval i kompozici, neboť z této doby pocházejí Hummelovy první dochované skladby.

Z londýnského pobytu pochází i v dnešním programu první Hummelova skladba, kterou je *Sonáta č. 2 pro flétnu a klavír G dur, op. 2*. Zkomponoval ji v roce 1892, a je tedy dílem teprve čtrnáctiletého skladatele. Na dobovém

vydání je skladba uváděna jako sonáta houslová s tím, že part houslí může být interpretován i na flétnu. Následující píseň *Le Portrait d'Amour pro soprán a klavír, op. 48* je vlastně jednoduchým strofickým kupletem se satirickým milostným textem a vznikla o osmnáct let později než předchozí sonáta. Píseň zkomponoval Johann Nepomuk Hummel v roce 1810, tedy v době, kdy působil u knížete Mikuláše Esterházyho II. na zámku v Eisenstadtu. V roce 1804 ho jako svého zástupce knížeti doporučil sám Joseph Haydn, který na tom ve svých sedmdesáti dvou letech nebyl zdravotně nejlépe. Hummel postupně převzal většinu jeho povinností, ale teprve po Haydnově smrti v roce 1809 byl oficiálně jmenován do funkce kapelníka. Dirigoval koncerty, operní představení a také spravoval esterházyovský hudební archiv. Ten doplňoval vlastními kompozicemi světskými i duchovními pro potřeby knížecího dvora. Pro neshody s knížetem Esterházym, který od kapelníka očekával větší zaujetí pro práci, mu ale byla v roce 1811 ukončena smlouva. Hummelovi to ovšem nijak zvlášť nevadilo. Pokračoval ve Vídni v koncertování, v komponování a také v pedagogické činnosti. Mezi jeho nejslavnější žáky patřil mimo jiné Carl Czerny, který na svého učitele vždy s úctou vzpomínal.

Třetím a také posledním autorem dnešního koncertu je německý skladatel, flétnista a pedagog **Kaspar Kummer**. Jeho jméno není většině posluchačů s velkou pravděpodobností příliš známé, ale určitě se s jeho skladbami během studia nebo následné praxe setkali všichni flétnisté a flétnistky, neboť většina děl Kaspara Kummera je určena právě flétně, pro kterou zkomponoval etudy, capriccia, divertimenta, fantazie, variace, dua, tria, kvartety nebo koncerty. Je zajímavé, že se Kaspar Kummer učil v dětství hrát prakticky na všechny nástroje. Uměl stejně dobře na flétnu jako na hoboj, klarinet, fagot, lesní roh, trubku a také na housle, violoncello nebo kontrabas. Jeho nejoblíbenějším nástrojem se ale stala flétna, i když prvním Kummerovým zaměstnáním byl post klarinetisty u městských pištců ve městě Koburg. Po dvou letech v roce 1817 se zde stal dvorním hudebníkem, v roce 1821 komorním dvorním hudebníkem a od roku 1835 zastával post prvního flétnisty v kapli Ernsta I., sasko-kobursko-gothajského vévody. Od této doby se soustředil výhradně na flétnu, a to nejen jako virtuos a skladatel, ale i jako pedagog. Kummerova píseň *Von dir! pro soprán, flétnu a klavír, op. 127*, která uzavře dnešní koncert, spadá mezi skladatelovy pozdější kompozice. První vydání díla je datováno rokem 1856 a vzhledem k tehdejšímu významu Kaspara Kummera je pravděpodobné, že dílo vyšlo tiskem záhy po svém vzniku. Autorem textu lyrické písně, kterou bychom mohli označit typickým německým slovem *Wiegenlied*, tedy ukolébavka, je holandský básník Johan Lodewijk Karel Frederik Seyffardt.

Kryštof Spirit

foto: Daniel Havel

Přední česká sopranistka **Irena Troupová** si vydobyla mezinárodní renomé nejprve na poli historicky poučené interpretace staré hudby, již během studia vystupovala doma i v zahraničí mj. s ansámblem Musica Antiqua Praha a studium Hudební vědy na FF UK zakončila magisterskou prací zaměřenou na ornamentiku 17. století. Od 90. let, kdy žila v Berlíně, vystupovala na podiích celé Evropy, spolupracovala s T. Hengelbrockem, H. Armanem, J. Rifkinem, ansámblem Orpheon, Rosenmüller-Ensemble ad., v ČR pak s J. Tůmou, B. M. Willi, M. Knoblochovou, se soubory Ensemble Tourbillon, Musica Florea ad. Svůj záběr postupně rozšířila o romantickou a moderní písňovou i operní tvorbu. Vystoupila v cyklech FOK, České filharmonie i s PKF, s Plzeňskou a Hradeckou filharmonií, Malta Philharmony, opakovaně na významných festivalech, jako je Pražské jaro, Janáčkův máj či Concentus Moraviae. Podílela se na mezinárodně oceněné nahrávce opery B. Martinů *Le jour de bonté* pro label Arco Diva, u něhož vydala též komplet písní Viktora Ullmanna a orchestrální písně Geraldiny Muchové.

Spolupracuje se soubory pro soudobou hudbu (BCO s P. Šnajdrem, Orchester BERG, Prague Modern, Konvergence, ad.) a se soudobými skladateli M. Kopelentem, J. Duškem, P. Koeszeghym, M. Štědrněm, O. Štochlem aj. Věnuje se též intenzivně odkazu meziválečných autorů na koncertech doma (recitál Pražské jaro 2018, Věčná naděje 2019) i v zahraničí (Bayreuth, Berlín, Mnichov).

Irena Troupová vyučuje v současné době na JAMU na Katedře varhanní a historické interpretace a je vyhledávanou lektorkou na mezinárodních kurzech staré hudby.

foto: © Ludmila Rodrigues

Michaela Ambrosi, původem z Jeseníku, patří mezi nejvýraznější české talenty mladší generace. Po studiu dvou oborů – příčná a zobcová flétna na Pražské konzervatoři (Jan Riedlbauch, Jakub Kydlíček) absolvovala bakalářské studium ve hře na historické příčné flétny na Univerzitě Karlově v Praze (Jana Semerádová). Své „Bachelor a Master of Music“ tituly ve stejném oboru získala na věhlasné Královské konzervatoři v Den Haagu (Wilbert Hazelzet, Kate Clark). Erasmus pobyty strávila na Conservatorio „E. F. Dall'Abaco“ ve Veroně a na Mozarteu v Salcburku (Marcello Gatti). Michaela dále konzultovala svou hru s řadou světově uznávaných hudebníků z Evropy, Ameriky, Japonska či Austrálie. Její studia podporoval především Nadační fond manželů Livie a Václava Klausových a za koupi klasicistního nástroje vděčí firmě Adastra. Jako sólistka, komorní a orchestrální hráčka vystupovala na mnoha evropských pódiiích a festivalech, hrála se soubory zabývající se historicky poučenou interpretací, jako např. Amsterdam Baroque Orchestra, Collegium 1704, European Union Baroque Orchestra (EUBO), Irish Baroque Orchestra, Orchestra of the Age of Enlightenment aj.

Michaela se aktivně věnuje badatelské činnosti a zabývá se především opomenutými skladateli původem z Čech. V popředí jejího zájmu v současnosti stojí dílo Jiřího Čarta, o kterém napsala svou magisterskou práci, za níž jí byla udělena cena Královské konzervatoře v Den Haagu. Tento skladatel se stal předmětem její disertační práce na JAMU v Brně, kterou pod vedením B. M. Willi úspěšně obhájila v roce 2019. Krátce poté také skladby J. Čarta natočila pro Český rozhlas, nyní edičně připravuje jejich vydání. Michaela od roku 2016 pedagogicky působí na JAMU jako vyučující hry na historické příčné flétny, v letech 2016–2019 také vyučovala hru na zobcovou flétnu na Konzervatoři Brno. Je v rámci svých badatelských a pedagogických aktivit také zvána jako přednášející či lektorka seminářů a kurzů tzv. autentické interpretace.

Jiří Havrlant vystudoval obor hra na klavír na Janáčkově konzervatoři v Ostravě u MgA. Hany Kundrátové. Ve studiu pokračoval na Janáčkově akademii múzických umění v Brně v oboru hra na historické klávesové nástroje pod vedením prof. Barbary Marie Willi. Pravidelně se účastní mistrovských kurzů, tříd a workshopů (mj. u Pierra Hantaï, Tona Koopmana, Jörga Andrease Böttichera, Béatrice Martin, Marka Toporowského, Pietra Jana Beldera, Aline Zylberajch, Moniky Knoblochové, Edity Keglerové, Aleny Hönigové, Barta van Oorta ad.). V akademickém roce 2016–2017 studoval v rámci stáže Erasmus na Královské konzervatoři v Haagu (cembalo – Fabio Bonizzoni, basso continuo – Patrick Ayrton a kladívkový klavír – Bart van Oort). Spolupracoval s řadou souborů, např. Collegium Marianum, Czech Ensemble Baroque, Aerea Ensemble či Komorní orchestr Janáčkovy filharmonie v Ostravě. S flétnistkou Michaelou Ambrosi tvoří duo Musica neglecta.

V roce 2016 získal 3. cenu a cenu Viktora Kalabise za nejlepší interpretaci autorovy skladby na Soutěži Nadace Bohuslava Martinů v Praze. Účastnil se Mezinárodní hudební soutěže Pražského jara a Mezinárodní soutěže Johanna Sebastiana Bacha v Lipsku. V minulém roce získal 1. cenu a zvláštní ocenění na Mezinárodní cembalové soutěži La Stravaganza v rumunské Kluži. Jako korepetitor a pedagog působí na Janáčkově konzervatoři v Ostravě.

Franz Lachner

(Heinrich Heine – Buch der Lieder / Kniha písní)

Der Ball auf dem Kirchhofe

Die Jungfrau schläft in der Kammer,
der Mond schaut zitternd hinein;
da draußen singt es und klingt es,
wie Walzermelodein.

„Ich will mal schaun aus dem Fenster,
wer drunten stört meine Ruh.“
Da steht ein Totengerippe,
und pfeift und singt dazu:

„Hast einst mir den Tanz versprochen,
und hast gebrochen dein Wort,
und heut ist Ball auf dem Kirchhof,
komm mit, wir tanzen dort.“

Die Jungfrau ergreift es gewaltig,
es lockt sie hervor aus dem Haus;
sie folgt dem Gerippe, das singend
und pfeifend schreitet voraus.

Es pfeift und tänzelt und hüpfet,
und klappert mit seinem Gebein,
und nickt und nickt mit dem Schädel
unheimlich im Mondenschein.

Nachts in der Cajüte

Das Meer hat seine Perlen,
Der Himmel hat seine Sterne,
Aber mein Herz, mein Herz,
Mein Herz hat seine Liebe.

Groß ist das Meer und der Himmel,
Doch größer ist mein Herz,
Und schöner als Perlen und Sterne
Leuchtet und strahlt meine Liebe.

Du kleines, junges Mädchen,
Komm an mein großes Herz;
Mein Herz und das Meer
und der Himmel
Vergehn vor lauter Liebe.

Ples na hřbitově

Panna v komůrce dřímá,
měsíční světlo se chví;
venku to zpívá a zvučí,
odkudsi valčík sem zní.

„Podívám se jen z okna,
kdo ruší u mého domu.“
To kostlivec tam stojí,
píská a zpívá si k tomu:

„Taneček slíbilas mi,
a slovo nesplnila,
dnes je ples na hřbitově,
pojd' se mnou, dívko milá.“

Pannu to mocně táhne,
láká ji vyjít z domu;
tak kráčí za tou smrtkou,
ta píská a zpívá si k tomu.

Píská a tančí a skáče,
chrastivě kosti zní,
a lebkou pokyvuje
ve světle měsíčním.

Noc v kajutě

Noc má své perly,
nebe své hvězdy má,
ale mé srdce, mé srdce,
srdce moje má lásku.

Velké je moře a širé nebe,
však větší je srdce mé,
a krásnější než perly a hvězdy
svítí a září má láska.

Pojd', malé děvčátko milé,
pojd' na mé velké srdce;
Mé srdce a moře
a nebe
se láskou rozplývají.

Wär' ich zu Haus

Der Sturm spielt auf zum Tanze,
Es pfeifet und saust und brüllt;
Heisa! wie springet das Schifflein!
Die Nacht ist lustig und wild.

Ein lebendes Wassergebirge
Bildet die tosende See;
Hier gähnt ein schwarzer Abgrund,
Dort türmt es sich weit in die Höh'.

Ein Fluchen, Erbrechen und Beten
Schallt aus der Kajüte heraus;
Ich halte mich fest an dem Mastbaum
Und wünsche: Wär' ich zu Haus!

Kéž doma bych už byl

Bouře hraje k tanci,
píská a hučí a hřmí;
Hej! Jak lodička si skáče!
Noc veselá je, divá, a já v ní.

Živoucí hory vodstev
zuřivé moře tvoří;
tu černá propast zívá,
tam vyrostla věž v bouři.

Kdos kleje, zvrací a se modlí,
zvuk z kajuty se slí;
Držím se pevně stězně
a toužím: Kéž doma bych už byl!

Johann Nepomuk Humel

Le Portrait d'Amour

Jouer avec l'amour
et redouter ses loix
Être esclave en aimant
et Tyran à la fois;
À de vainez terreurs céder
sans resistance
Ne s'en fier jamais qu'à la
seule apparence
Embrasser le soupçon avec
en art trompeur,
Tourmenter froidement l'objet
de son ardeur,
Tout' entier cependant,
à celle que l'on aime
Être vivant d'Amour sans exister
soi même.

Ouvrir, fermer son coeur mille
fois dans un jour,
Unir le sentiment aux
tourmens de l'Amour,
Inspirer de l'effroy
en exigeant qu'on l'aime
Sachant qu'on est aimé,
se detester soi même.

Portrét Lásky

Pohrávat si s láskou
a bát se před jejím zákonem
Být zároveň otrokem milujícím
i tyranem;
Marným hrůzám podléhat
bez odporu
Jen ke zdání uchylovat se
pro podporu
Kočírovat pochyby
až do morku kosti,
Chladně mučit předmět
své horlivosti
Cele přitom oddán té,
kterou milujem
Bez vlastní existence,
žít lásky vjem.

Tisíckrát za den srdce otevřít
a zavřít
Cit v něm a muka lásky
spolu propojit
Vzbuzovat hrůzu,
když lásku požadujem,
Vědom si, že ji máme,
sám k sobě s odporem

Ce feu brulant enfin qu'on
ne sauroit tracer,
Un seul instant au plus
qu'on parvient à fixer,
Nous l'appelons pourtant
aimable frenesie,
Yvresse du bonheur
et Charme de la vie.

Ten oheň vroucí,
jenž nelze vysledovat
Snad jenom v okamžiku,
který lze zafixovat,
Přesto nazýváme
milým šílenstvím,
Opilostí štěstím,
kouzlem nebeským.

Kaspar Kummer

Von Dir!

Die Sternlein, die sprachen
die ganze Nacht zu mir.
Sie haben treue Kunde
gebracht von Dir!
Sie sprachen vom Glanz
Deiner Äugelein,
der heller noch ist als
der Sterne Schein.
So sprachen die Sternlein zu mir
in jeder Nacht von Dir, von Dir!

Die Vöglein, die singen
den ganzen Tag von Dir.
Sie rufen es schmetternd
aus Busch und Hag zu mir,
dass Deine Stimme
viel lieblicher klingt,
als wenn im Frühling
die Nachtigall singt.
So singen die Vöglein von Dir
an jedem Tag zu mir.

Mein Herz, das erzählt
mir bei jedem Schlag von Dir.
Es sagt Deinen Namen
bei Nacht und Tag zu mir.
Es spricht, wie es Dich anbetet so sehr,
und wie es Dich liebt, je länger je mehr!
So schallt's aus dem Herzen zu mir,
mit jedem Schlag, von Dir!

O Tobě!

Hvězdičky celou noc
mluvily ke mně.
Od tebe zprávu drahou
přinesly pro mě!
Mluvily o lesku
tvých očí,
jasnějším než světlo
hvězd v noci.
Tak mluvily hvězdičky ke mně
o tobě každou noc, a pro mě.

A ptáčekové, ti o tobě zpívají
celý den.
Volají hlasitě z křoví a houští,
a pro mě jen,
že tvůj hlas zní
mnohem lahodněji,
než slavíci
když z jara pějí.
Tak zpívají ptáci na každém stromě
o tobě a o tom, co jsi pro mě!

Srdce mi s každým úderem
o tobě vypravuje,
v noci i ve dne
tvé jméno stále opakuje.
Říká, že zbožňuje tě bez hranic,
a že tě miluje, a čím dál víc!
Tak v srdci mi to zní a víří
a každý jeho úder za tebou jen míří!

Překlad: Alan Beguivin, Vlasta Reittererová

Spisovatelka, hudba a zámek

Marie von Ebner-Eschenbachová (1830–1916)

se narodila na zámku ve Zdislavicích do české šlechtické rodiny Dubských. Vychovávána byla stejně jako většina dcer šlechtických rodin, tedy spíše pro pokorný život v rodině. Od chvíle, kdy se malá Marie naučila číst a psát, však bylo zřejmé, že ve vývoji této bytosti bude něco úplně jinak. Od počátku se samostatně vzdělávala četbou z knih uměleckých a také vědeckých. Psala básně, divadelní hry, povídky, romány a dnes tak proslulé aforismy, které vycházely již za jejího života v různých překladech po celém světě. Byla nominována na Nobelovu cenu, ale k tomu vedla dlouhá cesta. Svým psaním totiž proti sobě popudila rodinu a posléze i manžela Morize Ebner-Eschenbacha (1815–1898), který byl učitelem chemie a fyziky na vojenské akademii ve Znojmě a ve Vídni a těžko snášel manželčiny umělecké sklony.

Moriz a Marie byli blízce příbuzní: Morizova matka Helena Dubská byla sestrou Mariina otce. Manželé se tudíž rozhodli nemít vlastní děti a jejich vztah byl spíše podobný vztahu sourozeneckému. Eschenbach trávil velkou část letních měsíců, kdy rodina opouštěla byt ve Vídni a sídlila na zámku ve Zdislavicích, u svého přítele a bratrance hraběte Emanuela Dubského na zámku v Lysicích. Marie si ve svých denících několikrát hořce povzdechla, že je manžel opět tam, a sama na to reagovala tak, že do Lysic nejezdila. V zimě ve Vídni však v zimě udržovala velmi přátelské vztahy s Emanuelem a především jeho synem Ervínem Dubským, s kterým sdílela umělecké sklony. Ostatně nikdo z rodiny Dubských neměl k umění negativní vztah. V lysickém zámku v zadním traktu bývalo zámecké divadlo, pro které psali Dubští divadelní hry, a všichni včetně obyvatel vesnice se podíleli na jejich realizaci. Marie však zatím Lysice opomíjela.

Když v roce 1874 předal Moriz svým nadřízeným rozsáhlé pojednání o špatném stavu rakousko-uherské armády, byl okamžitě potupně penzionován a z armády propuštěn. Jeho kariéra skončila ve chvíli, kdy jeho žena začala být uznávanou spisovatelkou. Moriz si postupně srovnal své skutečné životní hodnoty a manželčinu činnost začal vnímat v jiném světle.

Situace se změnila i v Lysicích: Alžběta Kinská se stala manželkou Quida Dubského, nejstaršího Emanuelova syna, budoucího majitele lysického panství. Alžběta byla dcerou Friederiky Kinské, rozené Dubské, sestry Marie von Ebner-

Eschenbach. Marie začala Lysice navštěvovat, na zámku samotném nejraději trávila čas v malířském ateliéru Ervína a Wigy Dubských (Wiga byla též jedna z Emanuelových dcer), popisovala dopodrobna park, oboru, zvěř v ní a vydala se až na Chlumu. Na svých procházkách hovořila a seznamovala se s místními. Nikdo se již nedozví, zda se děj jedné z jejích nejslavnějších knih *Obecní dítě* odehrává ve Zdislavicích či v Lysicích, možné je obojí a nechejme to na fantazii čtenáře.

Co dělala spisovatelka, bylo všeobecně známo. Ale co manžel? Zklamání z neuznání u habsburského dvora léčil nejprve cestováním. Po návratu na sebe vzal roli sekretáře své ženy-spisovatelky a věnoval se podpoře její činnosti. To mu však jako tvůrčímu člověku nestačilo. Usedl tedy ke klavíru, navázal na zapomenutý talent z dětství a začal komponovat. Nejprve valčíčky pro „mé krásné mladé neteře“, jak zapsal do svých pamětí. Jeho tvorba se stávala stále složitější a zajímavější, zhudebnil verše německy píšících básníků a posléze i básně své paní. Je celkem jisté, že se jeho skladby hrály a zpívaly na zámku v Lysicích a že u toho byla i autorka zpívaných textů a že umění, které manželskou dvojici Eschenbachových nejprve rozdělovalo, nyní přivedlo jejich životní příběh ke šťastnému konci.

Eleonora Jeřábková